

Posudek vedoucí práce na bakalářskou práci sl. Kateřiny Svobodové *Pohledy na homosexualitu v Československu v 50. letech 20. století (na základě specifického pramene – trestních spisů Okresního /Lidového/ soudu v Praze).* Praha: Universita Karlova, Fakulta humanitních studií 2024, 96 s.

Slečna Svobodová přijala pro svou práci z hlediska české historiografie stále do značné míry opomíjené téma. Jeho aktuálnost přitom v současnosti vyvstává i s ohledem na politickospolečenskou diskusi o „manželství pro všechny“, k němuž se politické strany staví především v závislosti na hodnotových preferencích své potenciální voličské základně. Jeho neprůchodnost v únoru t. r. přitom ukazuje, že česká společnost není vůči homosexualitě tak vstřícná, jak se často tvrdí.

Sl. Svobodová ve své práci řešila pohled na homosexualitu ovšem v roce 1955, kdy byla ještě legislativou kriminalizována a obecně společensky odsuzována jako nenormální. Jejím pramenem se stal velmi nosný materiál soudních spisů Okresního (Lidového) soudu trestního v Praze. Archivní fond ji poskytl mimořádnou možnost sledovat časové náhledy na (především mužskou) homosexualitu nejen optikou represivních orgánů, ale i optikou samotných vyšetřovaných osob (někdy spíše v rovině deklarací) a případně i jejich rodiny.

Bakalářská práce je přehledně strukturována; autorka zdařile charakterizovala fond, s nímž pracovala (50 spisů soudu v Praze v r. 1955), a použité metody (do budoucna bude možné rozpracovat i další teoretické koncepty /vedle v závěru zmíněného P. Bourdieua/, např. C. Léviho-Strausse či M. Foucaulta/). Velmi slušná je i kompilační část věnovaná dějinám homosexuality, která vyznívá jako dějiny specifické perzekuce. V žádném případě nejde o výtku autorce, když napíšu, že by tomuto nástinu ještě prospěla komparace s ohledem na jednotlivé země, jejich náboženskou tradici, vztah k ostatním menšinám. Jak si autorka např. vysvětluje relativní toleranci KSČ za první republiky k homosexualitě a poválečné represe proti komunitě v době, kdy KSČ získala politický monopol? A konečně: jak se do postoje k homosexualitě v českých zemích v moderní době propisovala sekularizace? Na druhé straně bych však nepodceňovala jisté skryté mechanismy; např. Mladý svět v době normalizace tiskl inzeráty typu „hledám kamaráda“, které fungovaly jako seznamka pro homosexuální mladé muže. Některé tituly by samozřejmě v tomto přehledu šlo ještě doplnit (např. *Encyklopedii homosexuality* /New York 1990/, *Dějiny homosexuality* /Colin Spencer, Praha 1999/, či další práce /El. McCallum/). Jako jediný vážnější problém práce vidím však to, že tato část působí trochu jako solitér, jenž není propojený s výsledky vlastního výzkumu.

Jádro práce ovšem představuje vyhodnocení autorčina vlastního archivního výzkumu. Ve třetí kapitole se sl. Svobodová věnovala pozornost poměru státních orgánů k homosexualitě (tato část mohla být obohacena o konfrontaci s pracemi o dobovém morálním ideálu), kdy dospěla k zajímavému závěru o přísnějším posouzení kauzy v případě hospodářské kriminality obviněného a jeho práce s mládeží, deklarovanému prožitku homosexuality obviněnými (zde správně sledovala i jejich sociální status, bohužel však již nikoliv geografický původ a náboženskou orientaci), perzekuci a represi homosexuality (se zajímavým srovnáním poměru státních orgánů k mužské a ženské homosexualitě, ovšem jen na jednom dostupném příkladu), kriminalizovaným případům pohlavních styků s nedospělými osobami a styků za úplatu (prostituci) i výsledkům trestních řízení. Zajímavé přitom je, že trestné sazby nebyly udělovány v maximální výši. Samostatná kapitolka je zaměřena také na podobu obhajob, v níž se asi dobová morálka koncentrovala v nejčistší podobě. V závěrech se kolegyně pokusila svůj výzkum i teoreticky zarámovat, když využila dílo P. Bourdieua.

Práce je napsána kultivovaně a obsahuje jen minimum nešikovných formulací a gramatických chyb.

Závěrem tak lze konstatovat, že sl. Svobodová předložila velmi dobře strukturované vyhodnocení bohatého archivního materiálu, který je navíc obtížný na interpretaci. Autorka se nakonec s tímto úkolem vypořádala decentně a s velkým vkusem (kapitolu však musela několikrát přepracovat). Její bakalářskou práci navrhuji hodnotit jako **výbornou** a dokonce doporučuji vlastní výzkum po určitém interpretačním prohloubení publikovat ve fakultním časopise.

V Praze 7. 9. 2024

doc. PhDr. Blanka Soukupová, CSc.